

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ ДОВГОСТРОКОВОЇ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ

Є.Р. Чернишов¹, П.М. Фоцій²

¹ магістрант кафедри менеджменту, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

*² доцент кафедри менеджменту, канд. екон. наук, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
petro.foshchii@khp.edu.ua*

Стратегічне управління розвитком організації розглядається як комплексний процес формування, реалізації та коригування стратегічних орієнтирів, що забезпечують здатність підприємства адаптуватися до зовнішніх змін і зберігати стабільність у довгостроковій перспективі. У сучасних умовах, коли зовнішнє середовище характеризується високою турбулентністю, непередбачуваністю та зростаючим конкурентним тиском, стратегічне управління набуває значення ключового механізму забезпечення життєздатності організації. Воно поєднує концепцію розвитку з інструментами прогнозування, моделювання, стратегічного аналізу та організаційного навчання [1].

Формування стратегічного підходу до розвитку передбачає визначення місії, бачення та довгострокових цілей організації. В основі цього процесу лежить аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ, що дозволяє виявляти нові можливості, загрози, конкурентні переваги й обмеження. Результати аналізу створюють передумови для прийняття рішень щодо напрямів зростання, модернізації бізнес-моделі, розвитку технологічної бази, оптимізації ресурсного забезпечення і вдосконалення системи управління. Усе це сприяє формуванню стратегії, яка відповідає реальним потребам ринку та потенціалу організації.

Стратегічне управління розвитком спрямоване не лише на досягнення окремих цілей, але й на забезпечення здатності організації функціонувати як відкрита система, що реагує на зміни у зовнішньому середовищі [2]. Довгострокова життєздатність визначається не лише фінансовими результатами, а й рівнем інноваційності, гнучкістю внутрішніх процесів, якістю корпоративної культури, ефективністю управління знаннями та здатністю підприємства формувати стійкі відносини зі стейкхолдерами. Це потребує системного бачення розвитку, орієнтованого на поєднання економічних, соціальних та організаційних складових.

У структурі стратегічного управління розвитком значну роль відіграють інструменти стратегічного аналізу, які забезпечують обґрунтованість управлінських рішень. До таких інструментів належать аналіз конкурентного середовища, дослідження ринкової динаміки, оцінка технологічних трендів, моделювання сценаріїв, аналіз стейкхолдерів та визначення стратегічних ризиків. Використання цих методів дає можливість передбачати зміни й адаптувати стратегію з урахуванням можливих варіантів розвитку подій [3].

Важливою складовою є організаційна структура [4], яка повинна підтримувати стратегічні рішення та створювати сприятливі умови для реалізації змін. Гнучкі структури, орієнтовані на горизонтальну взаємодію, прискорюють обмін інформацією, знижують ієрархічний тиск і сприяють підвищенню адаптивності. Такий підхід особливо важливий у ситуаціях, коли організація стикається з необхідністю швидкого впровадження технологічних нововведень або реагування на ринкові коливання.

Ключову роль у процесі стратегічного розвитку відіграє людський капітал. Рівень компетентностей, залученість, мотивація та готовність персоналу до інновацій

визначають ефективність реалізації стратегії. Тому управління розвитком організації повинно включати систему безперервного навчання, розвиток професійних навичок, формування культури відкритості і співпраці та підтримку інноваційної активності. У довгостроковій перспективі саме людський капітал забезпечує стійкість організації до зовнішніх викликів і створює передумови для її стратегічного зростання.

Організація, що прагне довгострокової життєздатності, повинна розвивати систему управління змінами. Зміни, спричинені технологічними, соціальними та економічними факторами, потребують структурованих підходів до їх впровадження. Ефективна система управління змінами допомагає подолати опір, забезпечити узгодженість дій персоналу, підтримувати темп трансформацій і запобігти втратам, пов'язаним із неефективною комунікацією чи нераціональним використанням ресурсів.

Важливим елементом стратегічного управління розвитком є система моніторингу та контролю [5]. Вона забезпечує оцінювання результатів, своєчасне коригування планів і підвищення точності стратегічних рішень. Завдяки систематичному моніторингу організація отримує можливість відстежувати зміни у зовнішньому середовищі, прогнозувати ризики, оцінювати ефективність виконання стратегічних програм та вдосконалювати механізми управління. Така система сприяє підтриманню стабільної структури розвитку і запобігає виникненню стратегічних дисбалансів.

Узагальнюючи, стратегічне управління розвитком організації є багатовимірним процесом, що поєднує аналітичні, управлінські, соціальні та інноваційні складові. Його успішність визначається здатністю організації формувати реалістичну стратегічну візію, забезпечувати гнучкість управлінських систем, розвивати компетентності персоналу, удосконалювати бізнес-процеси та своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Організації, що приділяють увагу стратегічному розвитку, демонструють вищий рівень стійкості, здатність до адаптації та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Таким чином, стратегічне управління розвитком виступає одним з основних механізмів забезпечення життєздатності організації у складному та непередбачуваному глобальному середовищі.

Список літератури:

1. *Маслак М.В.* Особливості стратегування розвитку підприємства в умовах мінливого середовища / *М.В. Маслак, М.Д. Фоцій* // Наукові інновації та передові технології, 2025. – №4(44). – С. 604-621. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-604-621](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-604-621).
2. *Маслак М.В.* Виявлення можливостей зміцнення економічної безпеки промислового підприємства з метою забезпечення його розвитку/ *М.В. Маслак, М. Д. Фоцій, П. М. Фоцій* // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – № 2. – С. 72-76.
3. Strategic information systems engineering and management: a framework for integrating organizational design and marketing to enhance enterprise economic potential / *Petro Foshchii, Valentin Kovshik, Inga Shapovalova, Maryna Oslopova, Yaroslav Kosenko, Vitalii Matvienko* // International Journal of Basic and Applied Sciences. – 2025. – Vol. 14, SI-1. – P. 131–138. URL: <https://doi.org/10.14419/9v96nh23>.
4. *Фоцій М. Д.* Особливості побудови корпоративної системи управління проектами для підприємств малого бізнесу / *М. Д. Фоцій, П. М. Фоцій* // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – № 2. – С. 90-93.
5. *Фоцій М. Д.* Основні принципи та етапи формування конкурентної стратегії промислового підприємства / *М. Д. Фоцій, П. М. Фоцій* // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2022. – № 4. – С. 67-71.
6. *Круглик М. С.* Соціальне проектування на підприємствах у контексті сталого розвитку / *М.Д. Фоцій, М.С. Круглик* // Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених : зб. тез доп. 18-ї Міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів та аспірантів, 19-22 листопада 2024 р. / гол. Є. І. Сокол. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – С. 500-501.